

GA

ΕΚΔΟΣΙΣ ΓΕΩΡΓΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

ΕΚΘΕΣΙΣ

Περὶ τῆς ὑφισταμένης ἐν Μεσσηνίᾳ γεωργο-
οικονομικῆς καταστάσεως καὶ τῶν ἀπαι-
τουμένων διὰ τὴν βελτίωσιν
ταύτης ὁρων.

ὑπο ΓΕΝΝΑΙΟΥ Γ. ΓΑΡΔΙΚΗ
ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΥ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΩΝ ΓΕΩΠΟΝΩΝ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ & ΜΕΣΣΗΝΗΣ
ΑΝ. ΚΟΥΒΕΛΗ-ΠΑΝ. ΠΡΕΖΑ

ΤΥΠΟΙΣ "ΣΗΜΑΙΑΣ," ΚΑΛΑΜΑΙ
1931

ЛАЗИЗ ТЕОРИКЪ ТАБИЮЙ МЕЪШИЪ

ЕКЪЪЪ

۱۳۲

۱۳۲۱

۱۳۲۱

۱۳۲۱

۱۳۲۱

۱۳۲۱

۱۳۲۱

ΕΚΘΕΣΙΣ

Περὶ τῆς ὑφισταμένης ἐν Μεσσηνίᾳ γεωργο-
οικονομικῆς καταστάσεως καὶ τῶν ἀπαι-
τουμένων διὰ τὴν βελτίωσιν ταύτης ὄρων.

BIBLIΟΘΗΚΗ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ
1932 / 3204
27 ΜΑΙ. 1958

ΥΠΟ ΓΕΝΝΑΙΟΥ Γ. ΓΑΡΔΙΚΗ
ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΥ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΩΝ ΓΕΩΠΟΝΩΝ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ & ΜΕΣΣΗΝΗΣ
ΑΝ. ΚΟΥΒΕΛΗ-ΠΑΝ. ΠΡΕΖΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ὡς γνωστὸν οὐδεμίᾳ ἐπιστημονικῇ βελτίωσις δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἐν τῇ Γεωργικῇ παραγωγῇ μιᾶς χώρας, ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι καὶ τὰ ἀνάλογα οἰκονομικὰ μέσα. Τοῦτο ἐνωρὶς κατηνόησαν ὅλα σχεδὸν τὰ Κράτη τῆς Ἑφθλύου, μηδὲ καὶ τῶν γειτόνων μας ἑξαίρουμένων, καὶ ἴδρυσαν διαφόρους ποικιλ-
λωνύμους καὶ διαφοροτρόπως δρῶντας Κρατικοὺς ἢ αὐτονό-
μους ἢ ἡμικρατικοὺς πιστωτικοὺς Ὀργανισμοὺς οἵτινες προσ-
φέρουσι εἰς τὸν βιομήχανον τῆς γῆς τὰ ἀπαραίτητα κεφάλαια
μακροπροθέσμου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διαρκείας, πρὸς ἐφαρ-
μογὴν τῶν ἀλανθάστων διδαγμάτων τῆς Γεωργικῆς Ἐπιστή-
μης, ἥτις κατὰ τὴν τελευταίαν πεντηκονταετίαν πολλὰς προό-
δους ἐπετέλεσε κυρίως ὡς πρὸς τὴν μηχανικὴν καλλιέργειαν
τοῦ ἐδάφους.

Εὐτυχῶς τοῦτο κατενοήθη δεόντως καὶ παρ' ἡμῖν, ὡς ἀ-
ποδεικνύεται διὰ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς τῆς
Ἑλλάδος, ἥτις παρὰ τὴν μικρὰν τῆς ἡλικίαν, ἔχει προσφέρει
εἰς τὸν Γεωργικὸν κόσμον νὰ πολλὰς ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων
δρ. δάνεια, ἐτησίως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διαρκείας. Ἐπειδὴ ὅμως
τὰ ἀνωτέρω δάνεια δὲν εἶναι καὶ τὰ παραγωγικώτερα, συγ-
χρόνως δὲ ἐπειδὴ ἡ ἡμετέρα χώρα ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην
ἐφαρμογῆς πολλῶν ἐγγείων βελτιώσεων, διὰ τοῦτο τῇ εἰσηγή-
σει τοῦ Σοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας ἐμελετήσαμεν κατ'
ἀρχὴν τὴν Ἀγροτικὴν Πίστιν ἐνὸς ἐκ τῶν παραγωγικωτέρων
Νομῶν τῆς Ἑλλάδος, ἐλπίζοντες ὅτι μελλοντικῶς τὰ ἀσχολη-
θῶμεν λεπτομερέστερον ἐπὶ τοῦ ἄνω θέματος.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Α'.

Πείον ποσὸν κεφαλαίων κυκλοφερεί σήμερον διὰ τὴν ἄσκησιν τῶν διαφόρων καλλιιεργειῶν.

Διὰ τὴν ἀνεύρεσιν τοῦ κυκλοφορικοῦ κεφαλαίου τοῦ ἅπα σχολουμένου διὰ τὴν ἄσκησιν τῶν διαφόρων καλλιιεργειῶν εἶναι ἀνάγκη ὅπως ἐξετάσωμεν λεπτομερῶς τὰ ὑφιστάμενα καλλιιεργητικὰ συστήματα ἐν τῷ Νομῷ, ἦτοι ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Καλαμῶν, Μεσσηνίας, Τριφυλίας, Ὀλυμπίας καὶ Πυλίας.

Ἡ ἐκ 939,410 στρεμμάτων καλλιιεργουμένη ἔκτασις ἐν τῷ Νομῷ κατέχεται ὑπὸ ποικίλης καλλιιεργείας. Οὕτω τὸ τρίτον τῆς ἄνω ἐκτάσεως καλύπτεται ὑπὸ ἀμπελῶν καὶ σταφιδάμπελων, τὸ ἕτερον τρίτον ὑπὸ σιτηρῶν, ἐν οἷς συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ ὄρυζα, καὶ τέλος ἡ ὑπόλοιπος ἔκτασις χρησιμοποιεῖται κατὰ τὸ ἥμισυ μὲν διὰ τὴν καλλιιεργίαν τῶν ὄσπριων λαχανικῶν, βιομηχανικῶν φυτῶν, κτηνοτροφικῶν προϊόντων, διαφόρων ὀπωροφόρων δένδρων, ἐν οἷς σημαντικὴν θέσιν κατέχει ἡ Μεσσηνιακὴ συκὴ καὶ τὰ ἔσπεριδοειδῆ, καὶ τέλος κατὰ τὸ ἕτερον ἥμισυ χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν καλλιιεργίαν τῆς ἐλαίας πρὸς παραγωγὴν ἐλαίου καὶ ἐλαίων ποικιλίας Καλαμῶν.

Π Ι Ν Α Ξ Ι

Ἐμφαίνων τὴν καλλιιεργηθεῖσαν ἔκτασιν, τὴν παραγωγὴν εἰς χιλιόγραμμα καὶ ἄξιαν αὐτῆς

ΕΙΔΟΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΕΚΤΑΣΙΣ ΕΙΣ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΧΙΛΙΟΓΡΑΜΜΑ	ΜΕΣΗ ΑΞΙΑ Ι ΧΙΛΙΟΥ ΕΙΣ ΔΡΑΧ.	ΟΛΙΚΗ ΑΞΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
1) Σιτηρὰ	335.800	18.730.000	5.—	93,650,000
2) Ὀσπρια	11.000	600.000	7.—	4,200,000
3) Λαχανικὰ	18.600	13.900.000	2.—	27,800,000
4) Βιομηχανικὰ φυτὰ	410	25.100	15.—	376.500
5) Ζωοτροφικὰ	2.600	1.700.000	1,50	2,550,000
6) Ἀμπελοι	110.500	32.000.000	2.—	64,000,000
7) Σταφιδάμπελοι	225.000	45.000.000	6.—	270,000,000
8) Ἐλαῖαι	161.500	8.300.000	20.—	166 000,000
9) Συκόμενδρα	40.000	12.000.000	5.—	60,000,000
10) Ἐσπεριδοειδῆ	21.000	(21.0000 0)	0,20	4,200,000
11) Διάφορα ὀπωροφόρα	5.000	(τεμάχια) 2.250.000	3 —	6,750,000
Σύνολον . . .	931.410			699,526,000

Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ περιφερείᾳ ἐπικρατεῖ ἡ μικρὰ ἰδιοκτησία καλλιεργουμένη κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἰδιοχειρῶς ὑπὸ τῶν γεωργοκτηματιῶν. Οὕτω ἐπὶ πληθυσμοῦ 250,000 ἀφαιροῦντες 20 ο)ο ὡς ἀστικὸν πληθυσμὸν παραμένουν 200,000 γεωργοκτηματῖαι, ἧτοι 40 χιλιάδες γεωργικαὶ οἰκογένειαι. Ἐκ τούτων αἱ δώδεκα χιλιάδες περίπου οἰκογένειαι ἀπασχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν καλλιέργειαν φυτῶν μεγάλης καλλιεργείας ἐπὶ ἐκτάσεως 368 χιλ. 410στρεμ. εἰς τὴν ὁποίαν δέον νὰ προθέσω μὲν 10 χιλ. στρέμ. ὑπὸ ἀγρανάπανσιν εὐρισκόμενα, ἧτοι εἰς ἐκάστην οἰκογένειαν ἀναλογεῖ ἕκτασις ἐκ 39 στρεμ. ἀγόνου ὡς ἐπιτὸ πολὺ γῆς. Ἔτεροι 28,000 οἰκογένειαι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἀμπελο-ἐλαιο-δενδροκομίαν ἐπὶ ἐκτάσεως 563 χιλ. στρεμ. ἧτοι εἰς ἐκάστην οἰκογένειαν ἀναλογεῖ ἕκτασις ἐξ 20.1 στρεμ.

1) Σ ι τ η ρ ᾶ . Οἱ ἀσχολούμενοι εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν εὐρίσκονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ ὄρεα καὶ πτωχὰ ἐδάφη τῆς Ὀλυμπίας, τῆς Τριφυλίας, καὶ μερικῶς τῆς Πυλίας, ὅπου ἐπικρατεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ σύστημα σιτηρᾶ—ἀγρανάπανσις. Ἐκ τῶν ἀναλογούντων 40 περίπου στεμμάτων, ξηρᾶς καὶ ἀγόνου πολλάκις γῆς, εἰς ἐκάστην οἰκογένειαν τὸ ἥμισυ καλλιεργεῖται κατ' ἔτος μὲ τὸ Ἡσιόδειον ἄροτρον ἰδιοχειρῶς παρὰ τῶν γεωργῶν, οἵτινες ἐπεὶ ἡ δὲν ἔχουν ἀρκετὰ καὶ ἰσχυρὰ ζῶα ἀλληλοβοηθοῦνται.

Ἐν τῷ συστήματι σίτος—ἀγρανάπανσις τὸ ἥμισυ τοῦ ἐδάφους ἀφήνεται ἐπὶ δεκαπεντάμηνον ἐν ἀγρανάπανσει καὶ κατὰ τὸν χρόνον τῆς σπορᾶς δίδεται ἡ πρώτη ἄροσις κυρίως κατὰ τὰ πρωτοβρόχια, μετὰ παρέλευσιν δὲ ἐνός μηνὸς σπειροῦν καὶ καλύπτουν τὸν σπόρον διὰ σταυρωτῆς ἀρόσεως. Σπανιώτατα παρατηροῦμεν ἄροσιν τῆς ἀγρανάπανμένης γῆς κατὰ τὴν ἄνοιξιν τοῦ ἔτους τῆς σπορᾶς, ἔτι δὲ σπανιώτερον κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ προηγουμένου ἔτους.

Εἰς τὰ πεδινώτερα τμήματα τοῦ Νομοῦ συνηθίζεται τὸ σύστημα ἀραβόσιτος μετὰ φασολίων—σιτηρόν, ὅπου μετὰ τὸ σιτηρόν ἀφήνεται ὁ ἀγρός μέχρι Μαρτίου ὁπότε δίδεται τὸ μοναδικὸν ὄργωμα καὶ εἶτα σπείρεται ὁ ἀραβόσιτος.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη διεδόθη κάπως ἡ καλλιέργεια τῶν λουπίνων εἰς πολὺ πτωχὰ ἐδάφη διὰ παραγωγὴν καρποῦ. Σπανίως συναντᾶ τις τὴν καλλιέργειαν τοῦ βίκου. Ἐκ τῶν ἄνω λεπτομερειῶν εὐκόλως συνάγεται ὅτι λόγῳ τῆς ἀτελοῦς καλλιέργειας, ἧτις ὀφείλεται καὶ εἰς τὴν ἔλλειψιν ἀρκετῶν καὶ ἰσχυρῶν ἀροτήρων ζῶων, ἐκάστη γεωργικὴ οἰκογένεια δὲν χρησιμοποιεῖ ξένας ἐργατικὰς χεῖρας ἐπὶ πληρωμῇ. Μόνον ἀλληλοβοηθοῦνται οἱ ἴδιοι καθὼς καὶ διὰ τῶν ζῶων τῶν (κ.σεμ-

πριά) διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἐδάφους, διὰ τὴν σποράν, τὴν συγκομιδὴν καὶ τὸν θερισμόν.

2) Ἀ μ π ε λ ο υ ρ γ ί α. Οἱ ἀσχολούμενοι εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου καὶ σταφιδαμπέλου κατέχουσι κυρίως τὰ πλούσια ἐδάφη τῶν πεδιάδων (κυρίως Μεσσηνιακὸς κάμπος) Ἡ καλλιέργεια τούτων δέν δύναται νὰ γίνῃ πάντοτε ἰδοχείως παρὰ τῶν κτηματιῶν, καὶ ὡς ἐ τούτου παρίσταται ἀνάγκη νὰ ζητήσωμεν ἐργατικὰς χεῖρας κυρίως ἐ τῶν κατερχομένων γεωργῶν ἀπὸ τοῦς ὄρεινους δήμους τῆς Μεσσηνίας— Ἀρκαδίας— Λακωνίας. Ὑπολογίζομεν δὲ ὅτι ἕκαστον στρέμμα σταφιδαμπέλου ἐκτὸς τῆς καταβαλλομένης ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτῆτου ἐργασίας ἔχει ἀνάγκην ἐπὶ πλέον 8 ἡμερομισθίων ξένων ἐργατικῶν χειρῶν διὰ ξελάκωμα, σκαφήν, σκάλισμα, χαράκι, καὶ τρυγητόν· ἤτοι πληρώνει 400 τοῦλάχιστον δραχμὰς, διὰ ἐργατικὰ σταφιδαμπέλων καὶ 300 δραχ. δι' ἐργατικὰ ἀμπέλων κατὰ στρέμμα, καθόσον διὰ τὴν καλλιέργειαν ἐκάστου στρέμματος καταβάλλεται ἢ κάτωθι ἐργασία.

ΕΙΔΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΑ	ΑΞΙΑ ΗΜΕΡΟ- ΜΙΣΘΙΟΥ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΑ
1) Διὰ ξελάκωμα	1	60,—	60,—
2) » καθαρον	1 1)4	40,—	50,—
3) » σκάψιμον	3	70,—	210,—
4) » σκάλισμα	1 1)4	50,—	62 50
5) » κορυφολόγημα-χαράκι	2	60,—	120,—
6) » ξεφύλλισμα-τίτωμα	1)2	40,—	20,—
7) » ὀντίσματα 3 5	1 1)2	50,—	75,—
8) » θειώσεις 2-3	1)2	50,—	25,—
9) » τρυγητόν	2	40,—	80,—
10) » ἀπρόβλεπτα	2	50,—	100,—
Σύνολον . . .	15		802,50
Ἄξια θείου, χαλκοῦ, ἀσβέ- στου κλπ.			100,—

Εἰς τὸ ἄνω ποσὸν τῶν 400 δραχμῶν δεόν νὰ προστεθῇ ἢ ἀξία τῶν ἀφθόνως χρησιμοποιουμένων φαρμάκων καὶ ἀνερχομένων κατὰ στρέμμα εἰς 100 δραχμὰς. Τοῦτο αὐτὸ θὰ πράξωμεν καὶ διὰ τὰ χημικὰ λιπάσματα (Πίναξ III) ἅτινα τελευταίως εἰς ὀρισμέναις περιφερείαις (Γαργαλιάνοι) χρησιμοποιοῦν

ται πέραν τοῦ οἰκονομικοῦ ὁρίου ἐφ' οὗ στηρίζεται ἡ οἰκονομική χρῆσις τῶν λιπασμάτων, ἐνῶ τούναντίον εἰς ἄλλας περιφερείας οὐδεμία χρῆσις αὐτῶν γίνεται.

3) Ἐ λ α ι ο κ ο μ ί α. Ἡ ἐλαία εὐρισκομένη ὅτε μὲν τῆδε κακεῖσε ὅτε δὲ εἰς συνεχεῖς ἐλαιῶνας (Κάμπος Κυπαρισσίας-Φιλιατρῶν-Γαργαλιάνων-Ἀνδανείας-Πυλίας κλπ) ἀποδίδει κατὰ τὰ ἔτη τῆς ἐφορίας μεγάλην καθαρὰν πρόσσοδον ἐκ πολλῶν ἄλλων γεωργικῶν κλάδων. Τοῦτο δὲ συνέτεινεν ὥστε οἱ κάτοικοι αὐτῆς νὰ ἀδιαφορῶσιν διὰ τὴν περιποίησίν της νομίζοντες ὅτι ἐκ Θεοῦ ἔχει δοθῆ τὸ δένδρον τοῦτο διὰ νὰ δίδῃ χωρὶς νὰ τοῦ δίδωμεν. Ἐὰν ἀφαιρέσωμεν τὴν καταπολέμησιν τοῦ δάκου ἣτις γίνεται ὑπὸ τῶν Τ.Π.Ε. καὶ ἀνέρχεται εἰς 3 ἑκατομῦρια ἐτησίως, οὐδεμία ἄλλη ἐργασία καλλιεργητικὴ ἔχει γενικευθῆ.

Οὕτω ἡ καλλιέργεια τοῦ ἐδάφους εἰς μερικὰς περιφερείας γίνεται ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν διὰ μιᾶς ἀνοιξιᾶτικῆς ἀρόσεως. Τὸ κλάδευμα τοῦ δένδρου κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ κυρίως ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἔχει καταννοηθῆ καὶ ἐφαρμόζεται ἀραιῶς ὑπὸ εἰδικευθέντων σχετικῶς κλαδευτῶν. Ἡ συλλογὴ γίνεται διὰ ἀνηλεοῦς ραβδίσματος ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν, οἵτινες συγχρόνως προσλαμβάνουσι καὶ γυναικείας χεῖρας, ἡ δὲ λίπανσις δὲν ἐγενικεύθη ὡς ἔπρεπεν. Εὐτυχῶς ὅμως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ριζοβολεῖ τὸ κήρυγμα τῶν Γεωπόνων, ὡς πρὸς τὴν ἀντικατάστασιν τῶν σπειρομένων κάτωθι τῶν ἐλαιῶνων σιτηρῶν διὰ ψυχανθῶν μετὰ χρησιμοποίησεως φωσφοροκαλλιοῦχων λιπασμάτων.

Αἱ ἐκτελούμεναι καλλιεργητικαὶ ἐργασίαι ἀναμῖξ ὑπὸ ξέξων ἐργατικῶν χειρῶν καὶ ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν δὲν μᾶς δίδουσι ἀκριβῆ εἰκόνα τῶν καταβαλλομένων ἐξόδων διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας. Πάντως δεόν νὰ ὑπολογίσωμεν ὅτι τὰ καλλιεργητικὰ ἔξοδα τὰ πληρωνόμενα ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτῆτου ἀνέρχονται εἰς 300 δραχμὰς κατὰ στρέμμα. Εἰς τὰ ἔξοδα ταῦτα δεόν νὰ προσθέσωμεν τὴν ἀξίαν τῶν λιπασμάτων ἀνερχομένων συνολικῶς εἰς δώδεκα χιλιάδας σάκκους, καὶ τὴν ἀξίαν τῶν φαρμάκων καταπολεμήσεως δάκου καὶ ἡμερομισθίων ἀνερχομένων εἰς 3 ἑκατομῦρια δραχμὰς.

4) Σ υ κ ὀ δ ε ν δ ρ α — Ἐ σ π ε ρ ι δ ο ε ἰ δ ῆ καὶ λ ο ι π ἄ ὀ π ω ρ ο φ ὄ ρ α. Παρὰ τὸν πλοῦτον ποῦ εἰσάγει ἡ Μεσσηνιακὴ Συκῆ, ἐν τούτοις δὲν ἐγένετο ἡ κατάλληλος περιποίησις αὐτῆς. Κατὰ τὴν ἀνοιξιν δίδεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μία ἄρσις μόνον. Ἡ χρῆσις τῶν λιπασμάτων δὲν ἐγενικεύθη, ἡ δὲ ἀφαίρεισις τῶν χαμοκλάδων δὲν διεδόθη ὡς ἔπρεπε. Τέλος

ή καταπολέμησις τῶν ἀσθενειῶν (κηροιλιάστου, σκόληκος κλπ) μόλις ἐφέτος ἤρχισεν ἐφαρμοζομένη πειραματικῶς.

Κάπως καλλιτέραν τύχην ἔχουσι τὰ ἐσπεριδοειδή διὰ τῆς καλλιτέρας κατεργασίας τοῦ ἐδάφους διὰ τοῦ κλαδεύματος καὶ τῆς λιπάνσεως διὰ κόπρου ὀφειλομένης ὅμως εἰς τὴν συγκαλλιέργειαν μετὰ λαχανικῶν. Τέλος τὰ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα παρημελήθησαν τόσον πολὺ ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν ὥστε μόνον ὡς μουσεῖα ἀσθενειῶν δεόν νὰ τύχῃσι μελέτης. Ὅθεν ἐκτὸς τῆς καταβαλλομένης ἐργασίας ὑπὸ τοῦ καλλιεργητοῦ τὰ πληρωνόμενα ἐπιπροσθέτως καλλιεργητικὰ ἔξοδα ζήτημα εἶναι ἂν ἀνέρχονται πλέον τῶν 200 δραχμῶν κατὰ στρέμμα.

Π Ι Ν Α Ξ Ι Ι

Ἐμφαίνων τὴν καλλιεργομένην ἑκτασιν ἐν Μεσσηνίᾳ διὰ φυτῶν μεγάλης καλλιεργείας καὶ τὸ ἀπαιτούμενον ποσὸν σπόρου κατ' εἶδος καλλιεργείας.

Εἶδος καλλιέργειας	ΕΚΤΑΣΙΣ Εἰς στρέμ.	ΠΑΡΑΓΩΓΗ Εἰς χιλιῶμα	ΠΟΣΟΝ ΑΠΑΙ- ΤΟΥΜΕΝΟΥ ΣΠΟΡΟΥ	ΑΞΙΑ ἰ ΟΚΑΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΑ ΣΠΟΡΟΥ Εἰς δραχμας
Σ τηρᾶ					
Σίτος	142.000	6.000.000	1.700.000	6,50	11.050.000
Κριθή	24.000	950.000	240.000	5.—	1.200.000
Σιμιθός	51.000	2.300.000	612.000	5,50	3.366.000
Ἀραβόσιτος	72.000	6.500.000	360.000	5.—	1.800.000
Βρώμη	43.500	2.200.000	43.500	3.—	130.500
Σίκαλις	1.500	50.000	15.000	5.—	75.000
Ὅρυζα	1,800	73.000	25.000	8.—	200.000
Ὅσπρια					
Διάφορα εἶδη	11.000	600.000	55.000	10.—	550.000
Λαχανικὰ					
Γεώμηλα	8.300	7.500.000	830.000	3.—	2.490.000
Λοιπὰ	10.300	6.400.000			103.000
Βιομηχανικὰ φυτὰ					
Καπνός	50	3.000			2.500
Βάμβαξ	30	2.100	120	8.—	960
Σίσαμον	330	20.000	45	16.—	7.220
Κτηνοτροφ. φυτὰ					
Σανά	1,100	600.000	13.200	3.—	39.600
Ξηρὰ τριφύλλια	1,500	1.100.000	4.500	40.—	180.000
Σύνολον	368.410				21.194.780

ΠΙΝΑΞ III

Έμφαίνων τήν καλυπτομένην έκτασιν υπό ἀμπέλων, σταφιδαμπέλων, ἐλαιοδένδρων, συκοδένδρων καὶ λοιπῶν ὄπωροφόρων καὶ τήν ἀξίαν τῶν χρησιμοποιουμένων φαρμάκων καὶ τῶν πληρωνομένων ἡμερομισθίων ἐργατῶν.

ΕΙΔΟΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΕΚΤΑΣΙΣ ΕΙΣ ΣΤΡΕΜ.	ΑΞΙΑ ΦΑΡΜΑΚΩΝ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ	ΑΞΙΑ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΩΝ
Ἀμπελοργία			
Ἀμπελοι	110.000	11.000.000	33.000.000
Σταφυλαίεπιτραπ.	500	50.000	150.000
Σταφιδάμπελοι	225.000	22.500.000	90.000.000
Ἐλαιοκομία			
Ἐλαιόδενδρα	160.000	} 3.000.000	48.000.000
Ἐλαῖαι ἐδώδιμοι	1.500		
Διάφορα ὄπωροφόρα	66.000		
Σύνολον . . .	563.000	36 550.000	184.350.000

ΠΙΝΑΞ IV

Έμφαίνων τὸ χρησιμοποιούμενον κατὰ καλλιέργειαν πόσον λιπασμάτων καὶ τήν ἀξίαν αὐτῶν.

ΕΙΔΟΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΕΚΤΑΣΙΣ ΕΙΣ ΣΤΡΕΜΜΑΤ.	ΤΥΠΟΣ Χ, ΛΙΠΑΣΜΑΤ.	ΑΡΙΘΜΟΣ ΗΜΙΣΑΚΚΩΝ	ΤΙΜΗ ΚΑΤΑ ΣΑΚΚΩΝ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΑ
Σιτηρὰ	350000	4-12-3	26000	165	4290000
Ἀμπελοι-σταφιδ.	335500	} 4-10-10 4-10-5	46000	150	6900000
Διάφορα δένδρα	227500				
Διάφοροι καλλι- ἐργιαί	18410	0-12-6 0-16-0 16-0-0	4000	100	400000
Σύνολον	931410		100000		16030000

Οἱ ἀνωτέρω τύποι εἶναι οἱ ἐπικρατέστεροι καθόσον εἰσάγονται καὶ διάφοροι ἄλλοι ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ καταλήξωμεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι διὰ μὲν τὴν ἀσκησιν τῶν καλλιιεργειῶν τῶν φυτῶν τῆς μεγάλης καλλιιεργείας ἐκάστη ἐκ τῶν 12 χιλ. οἰκογενειῶν, ἐκτὸς τῆς καταβαλλομένης ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐργασίας πληρῶνει εἰς μετρητὰ 2.700 πρὸς καλλιέργειαν τῶν 20 στρεμμάτων (τὰ ἕτερα 20 εὐρίσκονται ἐν ἀγροαπαύσει) δι' ἀξίαν σπόρου, λιπασμάτων καὶ δι' ἀπρόβλεπτα 300) ἐπὶ τῶν ἄνω ἐξόδων.

Διὰ τὴν ἀσκησιν δὲ τῆς καλλιιεργείας τῶν δενδροδῶν καλλιιεργειῶν ἐκάστη ἐκ τῶν 28 χιλ. οἰκογενειῶν ἐκτὸς τῆς καταβαλλομένης ἐργασίας πληρῶνει εἰς μετρητὰ 1⁰,38⁰ δραχμὰς πρὸς καλλιέργειαν 12 στρεμμάτων ἀμπελοσταφιδαμπέλων καὶ 8 στρεμμάτων διαφόρων δένδρων δι' ἀξίαν ἡμερομισθίων, λιπασμάτων, φαρμάκων, καὶ διὰ ἀπρόβλεπτα ἔξοδα 30 ο) ἐπὶ τῶν ἄνω ἐξόδων.

Γενικῶς δὲ αἱ 200 χιλ. γεωργικὸς πληθυσμὸς ἔχει διὰ τὴν ἀσκησιν τῶν διαφόρων κλάδων εἰς κυκλοφορίαν τὰ κάτωθι κεφάλαια.

1) Δι' ἀξίαν σπόρων σιτηρῶν (πίναξ II)	δραχ.	21,194,180
2) » » φαρμάκων, ἀμπέλων καὶ ἐλαίου δένδρων (πίναξ III)	»	36,550,000
3) » » λιπασμάτων σιτηρῶν, ἀμπέλων δένδρων κλπ. (πίναξ IV)	»	16,030,000
4) » » ἡμερομισθίων ἀμπέλων ἐλαίου δένδρων, δένδρων (πίναξ III)	»	184 350,000
5) » » ἀπρόβλεπτα ἔξοδα 3 ⁰ ο) ἐπὶ τῶν ἄνω ἐξόδων	»	80,000,00
Σύνολον	»	338,124,180

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Β'.

Ποῖον ποσὸν ἐκ τοῦ κυκλοφορικοῦ κεφαλαίου δανείζονται εἰς χοῦμα καὶ εἶδος οἱ Γεωργοί.

Πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν εἰς χοῦμα χορηγουμένων δανείων δὲν θὰ στηριχθῶμεν ἐπὶ τῶν δοθέντων ὑπὸ μερικῶν Τραπεζητικῶν ἰδρυμάτων ἀριθμῶν, ἅτινα ἀναβιβάζουσι τὰ εἰς χοῦμα χορηγηθέντα δάνεια εἰς συνεταιρισμοὺς εἰς 47 ἑκατομμύρια μόνον, καθόσον δὲν ἀπήνησαν εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτον ὀρισμένα ὑποκαταστήματα Τραπεζῶν καὶ Ἐνώσεων Συνεταιρισμῶν. Ἀλλὰ καὶ πάλιν οὐδὲν θετικὸν συμπέρασμα θὰ ἐξήγετο λόγῳ τοῦ μὴ ὑπολογισμοῦ τῶν χορηγουμένων δανείων εἰς μὴ

συνεταίρους καθώς και τών χορηγουμένων δανείων υπό ιδιω-
τών κλπ.

Ἐάν λάβωμεν ὡς βάσιν συμφώνως πραγματικῶν δεδομένων
ὅτι διὰ καλλιεργητικὰ ἔξοδα ἐκάστου στρέμματος, ὁ κυρίως
δανειζόμενος σταφιδοκτηματίας δεόν νὰ πληρώσῃ τοῦλάχιστον
300-400 δραχμὰς κατὰ στρέμμα τὰς ὁποίας δὲν ἔχει λόγῳ τῶν
μικρῶν τιμῶν τῆς σταφίδος, τῆς ἐξοδεύσεως τούτων διὰ τὴν
διατροφήν τῆς οἴκο ἐνεῖας του, καὶ τέλος τῆς μεταπηδήσεως
του εἰς ἀνευωτέραν ζωὴν ἐξάγεται καὶ πάλιν τὸ συμπέρασ-
μα ὅτι λαμβάνουν δάνεια ἐκ Τραπεζῶν καὶ ιδιωτῶν, ἔναντι
μόνον 335,5 χιλ. ἀμπέλων καὶ σταφιδαμπέλων, 123 περίπου
ἐκατομμύρια δραχμῶν εἰς χρῆμα.

Π Ι Ν Α Ξ V

Ἐμφαίνων τὰ δοθέντα καλλιεργητικὰ δάνεια εἰς χρῆμα
ὑπὸ μερικῶν ὑποκαταστημάτων Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κατὰ τὸ
1928 καὶ ὑπὸ δύο Ἐνώσεων Συνεταιρισμῶν.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἘΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ	ΕΠΙ ΕΚΤΑΣΕΩΣ ΣΤΑΦΙ- ΔΑΜΠΕΛΩΝ ΕΙΣ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΧΟΡΗΓΗΘΕΝΤΑ ΔΑΝΕΙΑ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ	ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΔΡΑΧ. ΕΠ. 1 ΣΤΡΕΜ
1) Κυπαρισσίας	70.000	13,000,000	185
2) Μεσσήνης	147.000	15,000,000	102
	Διάφοροι καλ/αι		
3) Καλαμῶν	—	6,000,000	
4) Πύλου	35,000	500,000	15
5) Πύργου (δι' Ὀλυμπίαν)	—	2,500,000	
6) Μεγαλοπόλεως	—	30,000	
<u>Ἐνώσεις Συν/ρισμῶν</u>			
1) Γαργαλιάνων	25,000 (Διάφορα)	6,500,000	
2) Κρεσταίνων	—	3,500,000	
Σύνολον . .	—	47.030.00	

Τὰ εἰς εἶδος δὲ χορηγούμενα δάνεια εὐκόλως εὐρίσκονται
ἀρκεῖ νὰ ὑπολογίσωμεν ὅτι τὰ χρησιμοποιούμενα φάρμακα καὶ
χημικὰ λιπάσματα δὲν πληρώνονται, ἀλλὰ λαμβάνονται ἐκ
Τραπεζῶν, Α.Σ.Ο. Ἐταιριῶν, Ἐμπόρων κλπ. δι' ἐνεχυρογρά-

φων. Εἰς ταῦτα δὲν θὰ συμπεριληφθῆ ὁ σπόρος τῶν σιτηρῶν καθ' ὅσον οὗτος διατηρεῖται ὑπὸ τῶν γεωργῶν. Διὰ τὰ εἰς εἶδος χορηγούμενα δάνεια ἀναλογοῦσι ἐπὶ ἐνὸς στρέμματος ἀμπελῶν καὶ σταφιδομπέλων 100 δραχμαί.

Π Ι Ν Α Ξ Ύ

Ἐμφαίνων τὰ ὑπὸ τῆς Ἐνώσεως Κρησταινῶν χορηγηθέντα δάνεια εἰς συνεταιρισμοὺς κατὰ τὸ ἔτος 1928 εἰς χρῆμα χημικὰ λιπάσματα καὶ φάρμακα, διὰ καλλιέργειαν ἀμπελῶν καὶ σταφιδομπέλων.

Ἔδρα Συνεταιρισμοῦ	Ἀριθμὸς μπελῶν	Εἶδος εἰς στρέμματα		Δάνεια εἰς χρῆμα	Δάνεια εἰς χ. λιπά- σματα	Δάνεια εἰς χαλ- κὸν καὶ θεῖον
		ἀμπε- λοι	σταφι- δάμ- πελοι			
1) Κρησταινῶν	47	250	610	80000	5042	65625
2) »	36	00	260	68500	11041	23027
3) »	27	110	460	75500	7186	24747
4) Μακρούσια	54	280	740	178100	11070	84416
5) »	35	230	610	195000	7234	52100
6) Ρίσσοβον	36	100	500	130000	2603	45244
7) »	29	110	420	96000	6849	37340
8) Βρούνα	65	260	810	210000	6257	66798
9) »	26	150	300	90500	18901	31877
10) Ράγες	43	140	590	148000	48816	65426
11) Λαδικὸν	48	170	660	148000	85160	68980
12) Σαμικὸν	43	180	410	80000	7537	55515
13) Ἀνεμοχώριον	28	110	390	60000	48629	42276
14) »	40	9	610	121000	53854	58074
15) Μούνδριζα	23	340	380	30000	49994	14418
16) Μάζι	32	180	140	90000	44520	23199
17) Ζάχα	27	80	—	96000	—	5264
18) Γκρέκα	76	170	150	53600	45079	25580
19) Τόγια	20	140	120	3900	14821	10716
20) Ἐπιτάλιον	77	230	820	273000	13252	99955
21) »	22	120	450	110800	—	54671
22) Ἀνρίδιον	15	60	230	100000	—	41205
Σύνολον	849	2700	9650	3413400	487845	996457

Ἐκ τοῦ πίνακος ΥἼ εὐγενῶς παραχωρηθέντος παρὰ τοῦ Δ) τοῦ Ἐνώσεως Συνεταιρισμῶν Κρεστινῶν κ. Πρίνου παρατηροῦμεν ὅτι κατὰ τὸ 1928 ὁπότε ἡ σταφιδικὴ κρίσις ἦτο μικροτέρα τῆς σημερινῆς ἐπὶ ἐνὸς στρέμματος ἀμπέλου ἢ σταφιδαμπέλου ἔχορηγήθη δάνειον εἰς χρῆμα δραχ. 276 εἰς χημικὰ λιπάσματα δραχ. 38
 » θείον χαλκὸν » 80

Ἦτοι συνολικῶς δραχ. 394

Εἰς ἕκαστον δὲ συνεταιρὸν ἀναλογεῖ δάνειον ἐκ 5769 δραχμῶν. Τὸ ποσὸν τοῦτο ἐπαληθεῖ τούς ὑπολογισμοὺς ἡμῶν οἵτινες ἀναβιβάζουν τὰ εἰς χρῆμα καὶ εἶδος δάνεια εἰς 6000 δραχμάς ἐφ' ἐκάστης οἰκογενείας ἀμπελοσταφιδοπαραγωγῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κάτωθι πίνακος.

ΠΙΝΑΞ ΥἼ

Ἐμφαίνων τὰ χορηγηθέντα δάνεια εἰς εἶδος καὶ χρῆμα ἐν τῷ Νομῷ Μεσσηνίας παρὰ διαφόρων Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων καὶ ἰδιωτικῶν οἴκων.

Εἶδος καλλιέργειας	Ἔκτασις εἰς στρέμματα	Χορηγηθέντα εἰς εἶδος		Χορηγηθέντα εἰς χρῆμα	
		Λιπάσμ.	Φάρμακ.	Ἐναντι 1 στρέμ.	συνολικ.
1) Ἀμπελοι	1105' 0	690000	110500' 0	300	33150000
2) Σταφιδάμπελοι	225000		22500000	400	
3) Σιτηρὰ	350000		4290000		
4) Ὀπώρ. δένδρα Ἐλαιόδένδρα	227500		4440000		
5) Λοιπαὶ καὶαι	18410		400000		
Σύνολον	931410	16030000	3355000		123.150000

Δυνάμεθα λοιπὸν ἐν συπεράσματι νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐκ τοῦ κυκλοφορικοῦ κεφαλαίου τὸ ἡμῶν ποσοστὸν λαμβάνεται ὑπὸ τῶν κτηματιῶν ἐκ Τραπεζῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐπὶ πιστώσει εἰς χρῆμα καὶ εἶδος καὶ ἀνερχόμενον, εἰς 168 440.000 δραχ. ἦτοι ἐφ' ἐκάστης οἰκογενείας ἀναλογεῖ δάνειον 6000 δραχμῶν, ἔναντι 20 στρεμ. καὶ ἔναντι τῶν πληρωνομένων 10.380 δραχ. περίπου διὰ τὴν κατὰ τὸ ὑπάρχον σύστημα καλλιέργειαν τῶν ἐδάφους, διὰ τὴν λίπανσιν καὶ διὰ φάρμακα τῶν ἀμπελοσταφιδαμπέλων, ἐλαιοδένδρων συκοδένδρων καὶ λοιπῶν ὀπωροφόρων δένδρων.

Τέλος ἔν ἐλάχιστον ποσοστὸν ἐκ τοῦ κυκλοφορικοῦ κεφαλαίου δίδεται εἰς τοὺς καλλιεργοῦντας σιτηρὰ ὑπὸ μορφὴν λιπασμάτων παρὰ τῶν διαφόρων λιπασματοεμπορικῶν οἰκῶν οὕτως ὥστε εἰς ἐκάστην οἰκογένειαν, κατέχουσιν 1^η στρέμματα ἀγόνου γῆς ἀναλογοῦσι 350 δραχμαὶ κατὰ τὸν ἄνω πίνακα VII.

ΠΙΝΑΞ ΥΪΙΙ

Ἐμφαίνων τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα, κατ' εἶδος καλλιεργείας κατὰ στρέμμα καὶ κατὰ Γεωργικὴν οἰκογένειαν

Εἶδος Καλλιεργείας	Ἐκτασίς εἰς στρέμ.	Στρέμ. κατὰ οἰκογέν.	Ἐσοδα κατὰ στρέμ.	Ἐσοδα κατὰ οἰκογένειαν	Ἐξοδα κατὰ στρέμ.	Ἐξοδα κατὰ οἰκογένειαν	Καθαρὸν κέρδος κατὰ στρέμ.	Ἀναλογία κέρδους ἐπὶ μῖα οἰκογέν.
1) Φυτὰ μεγάλης καλλ. εργείας	368410	20	320	640	135	2700	185	3700
2) Ἀμπελοὶ Σταφιδάμπελοι	335500	12	1115	13380	615	7380	500	6000
2) Ελαιόδένδρα Διάφ. δένδρα	227500	8	990	7920	375	2000	615	4920

Καλεῖται λοιπὸν ἐκ τῆς μιᾶς πλευρᾶς ὁ σιτοπαραγωγός, ὅπως μὲ καθαρὰν πρόσοδον (ἄνευ ἀφαιρέσεως τῶν φόρων) 3,700 δραχμῶν, ἀφ' ἐνός μὲν ναδιαθρέψη τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ ἐπὶ ἔν ἔτος, δεδομένου ὅτι ἡ κτηνοτροφία ἐξασκεῖται ἐν μικρῷ, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ καταβάλη διὰ καλλιεργητικὰ ἔξοδα 20 στρεμμάτων μὲ τὸ ὑπάρχον πρωτόγονον σύστημα καλλιεργείας 2,700 δραχ. Ἀποροῦσι δὲ οἱ μελετητὰ τῆς χώρας μας διατι δὲν ἐπαυξάνεται ἡ γεωργικὴ παραγωγή ὑπὸ τὸ πεινοῦντος γεωργικοῦ πληθυσμοῦ, ὅστις γνωρίζει μὲν τὴν ὠφελιμότητα τῶν διδασκομένων, πλὴν ὅμως δὲν ἔχει τὰς ἀπαιτουμένας οἰκονομικὰς δυνάμεις πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν ἐπιστημονικῶν μεθόδων.

Ἐκ τῆς ἑτέρας πλευρᾶς καλεῖται ὁ ἀμπελοκαλλιεργητὴς ὅπως μὲ πρόσοδον (ἄνευ ἀφαιρέσεως τῶν φόρων) 11,000 δραχ. περίπου ἀφ' ἐνός μὲν διαθρέψη τὴν ἀπαιτητικὴν λόγφ συνηθέρας ἐπαφῆς μετὰ τῶν κατοίκων τῶν πόλεων οἰκογενειάν του, ἀφ' ἑτέρου δὲ πληρώσῃ μὴ ὑπολογιζομένης τῆς ἐργασίας τῆς οἰκογενείας του διὰ καλλιεργητικὰ ἔξοδα 10,380 δραχμᾶς

έναντι τῶν ὀπείων εὐτυχῶς λαμβάνει ἐπὶ πιστῶσει 6,000 δρ. καὶ τὰς ὀπείας φυσικῶ τῷ λόγῳ δὲν δύναται νὰ ἐξοφλήσῃ.

Κωφεύουσι δὲ πάντες εἰς τὴν διαμαρτυρίαν τοῦ κτηματικού κόσμου τοῦ ὁποίου τὸ εἰσόδημα δὲν δύναται νὰ καλύψῃ οὐδὲ τὸν τόκον τοῦ ἐδάφους μὲ 5 ο)ο πολὺ δὲ μᾶλλον δὲν καλύπτει τὴν καταβληθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ ἐργασίαν, ἥτις διὰ τοὺς παρακολουθοῦντας τὰς ἐργασίας τῶν κτηματιῶν ἔχει ἀξίαν ἴσην μὲ τὴν τῶν προσθέτων ξένων ἐργατικῶν χειρῶν.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Γ'.

Τὰ ἀπαιτούμενα κεφάλαια διὰ βελτιώσιν τῶν τεχνικῶν ὄρων κατὰ τὴν ἀσκήσιν τῶν διαφόρων καλλιέργειῶν.

Αἱ ἔχουσαι ἀνάγκην τεχνικῶν βελτιώσεων καλλιέργειαι ἐν τῷ Νομῷ εἶναι ἡ τῶν σιτηρῶν, τῶν ἀμπέλων, σταφίδαμπέλων, ἐλαιῶν, συκοδένδρων, λοιπῶν ὀπωροφόρων καὶ ἡ μελισσοκομία.

Οὕτω πρὸς βελτιώσιν τῆς μεθόδου καλλιέργειας τῶν φυτῶν μεγάλης καλλιέργειας, ἰδίως σιτηρῶν, εἶναι ὑποχρεωμένη ἐκάστη οἰκογένεια ὅπως προβῇ εἰς προμήθειαν ἐνὸς σιδηροῦ ἀρότρου, ἐπὶ πέντε οἰκογενειῶν ἀντιστοιχεῖ τοῦλάχιστον μία σιδηρὰ σβάρα, ἐπὶ ἐκάστου σιτοπαραγωγικοῦ χωρίου ἐκ πενήντα οἰκογενειῶν (50 οἰκογένειαι ἐπὶ 240 χωρία = 12 χιλ. οἰκογένειαι) νὰ εὑρίσκωνται δύο σιτοκαθαριστήρια εἰς ὁλόκληρον τὴν περιοχὴν τοῦ Νομοῦ, νὰ εὑρίσκωνται 100 ἐκκομιστικαὶ μηχαναὶ ἀραβοσίτου, 50 λυχνιστικαὶ μηχαναὶ καὶ 100 τοῦλάχιστον ἱπποκαλιστήρια. Τέλος πρὸς γενίκευσιν τῶν χημ. λιπασμάτων, ἐξ ὧν σήμερον ἀντιστοιχοῦσιν ἐπὶ ἐνὸς στρέμματος 3,7 χιλιογρ. δέον νὰ ἀντιστοιχοῦσι 25 χιλιογρ. τοῦλάχιστον κυρίως φωσφοροκαλλιοῦχα, καθόσον τὸ ἄζωτον δέον νὰ ποσφέρεται διὰ χλωρᾶς λιπάνσεως.

Πρὸς βελτιώσιν τῆς ἀμπελοκομίας εἶναι ἀνάγκη ὅπως προσπαθήσωμεν πάσῃ δυνάμει νὰ ἐξαναγκάσωμεν τοὺς ἀμπελοουργοὺς νὰ φυτεύωσιν εἰς ἀπόστασιν τοιαύτην ὥστε νὰ εἶναι εὐκολοὺς εἰς τὰς πεδιάδας ἢ δι' ἀμπελοουργικοῦ ἀρότρου καλλιέργεια. Πάντως πρὸς τὸ παρὸν οὐδεμίαν προμήθειαν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν σταφιδοκαλλιέργειαν δυνάμεθα νὰ φέρωμεν ἀρκετὰς βελτιώσεις ἐπὶ τῶν ἀπαραιτήτως διατηρησίμων σταφίδαμπέλων καλῶν ποιοτήτων καὶ ἀνερχο-

μένων εις 100 χιλ. στρέμματα (εξάγονται 40 ἑκατομ. Ἐν λίτρης καλῆς ποιότητος σταφιδοκάρπου). Ἐννοεῖται ὅτι ἐκτὸς τῶν ἄνω καλῶν σταφιδαμπέλων θὰ διατηρηθῆ πρὸς οἰνοποίησιν ἢ οἰνοπνευματοποίησιν ἓνα μέρος ἐκ τῶν παραγόντων κατωτέραν ποιότητα σταφιδοκάρπου. Πρὸς βελτίωσιν λοιπὸν τῆς ἀποξηράνσεως τῶν καλῶν ποιότητων εἶναι ἀνάγκη, ὅπως σὺν τῷ χρόνῳ προμηθεύσωμεν τοὺς σταφιδοπαραγωγοὺς με σταφιδόπανα, καίτοι θὰ καταστῆ ἀναπόδραστος ἢ ἀνάγκη τῆς διαδόσεως τῶν τξιβιερῶν παρὰ τοὺς σημερινοὺς ἀντιοικονομικοὺς λόγους τῆς μὴ διαδόσεως τῶν πρὸς ἀποξήρανσιν ὁμῶς καλῶν ποιότητων. Πρὸς γενίκευσιν ἔδ τῶν λιπασμάτων δέον νὰ ἀναλογοῦσι 50 χιλιόγρ. τοῦλάχιστον ἐπὶ ἑνὸς στρέμ. ἔναντι τῶν 6,8 χιλιόγρ. ἅτινα ἀναλογοῦσι σήμερον ἐπὶ ἑνὸς στρέματος. Τέλος δέον νὰ ἐισαχθῆ ἢ καταπολέμησις τῆς κοχυλίδος καὶ εὐδημίδος διὰ ἀρσενικικοῦ μολύβδου καὶ νικωτίνης.

Πρὸς βελτίωσιν τῆς ἐλαιοκομίας δέον κατὰ πρῶτον νὰ ἐφαρμοσθῆ ἢ καταπολέμησις τοῦ ρυγχίτου καὶ πυρηνοτρήτου πλὴν ὁμῶς τὰ ἔξοδα ταῦτα ἀναλαμβάνονται ὑπὸ τῶν εἰδικῶν Ταμείων Προνοίας Ἐλαιοπαραγωγῆς. Δεύτερον νὰ γενικευθῆ ἐν συνδυασμῷ μετὰ χλωρᾶς λιπάνσεως ἢ χρῆσις τῶν χημ. λιπασμάτων καθόσον μετὰ πολλῶν δισταγμῶν εἰσάγονται νῦν χημ. λιπάσματα διὰ τὴν λίπανσιν τῆς ἐλαίας. Τὸ ἀπαιτούμενον ποσὸν δέον νὰ ἀνέρχεται τοῦλάχιστον εἰς ἓνα σάκκον κατὰ στρέμμα.

Πρὸς βελτίωσιν τῆς συκοκαλλιέργειας δέον νὰ διενεργηθῆ καταπολέμησις τοῦ κηροπλάστου, συγχρόνως δὲ τὴν χρῆσιν τῶν χημ. λιπασμάτων θεωροῦμεν περιορισμένην καὶ ἐπάναγκες καθίσταται ὅπως διαδοθῆ εὐρύτερον μετὰ τῆς ἀναλόγου χλωρᾶς λιπάνσεως.

Πρὸς βελτίωσιν τῶν ὀπωροφόρων δένδρων κρίνομεν ἀναγκαῖον ὅπως ἀφ' ἑνὸς μὲν καταπολεμηθῆ ἢ ψωρίασις τῶν ἑσπεριδοειδῶν διὰ θειασβεστίου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἢ καρπόκαψα διὰ τοῦ ἀρσενικικοῦ μολύβδου. Δι' ἀμφοτέρας δὲ τὰς καλλιεργείας νὰ γίνῃ εὐρύτερα χρῆσις τῶν χημ. λιπασμάτων.

Τέλος πρὸς βελτίωσιν τῆς μελισσοκομίας εἶναι ἀνάγκη νὰ μετατρέψωμεν τὰς ὑπάρχουσας 30 χιλ. τοῦλάχιστον ἐντοπίας κυψέλας δι' εὐρωπαϊκῶν τοιούτων, κατασκευαζομένων ἐντὸς τοῦ Νομοῦ πρὸς 200—300 δραχμὰς ἐκάστην. Πρὸς τούτοις θὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀκολουθοῦν τὴν συστηματικὴν μελισσοκομίαν καὶ τὰ ἀπαραίτητα ἐργαλεῖα κλπ.

Π Ι Ν Α Κ Ι Χ

Έμφανών τὰ απαιτούμενα κεφάλαια πρὸς τεχνικήν βελτίωσιν τῶν ὑπαρχουσῶν καλλιεργεῶν

ΥΠΑΡ- ΧΟΝΤΑ ΕΡΓΑ- ΛΕΙΑΚΑΤ	Α Π Α Ι Τ Ο Υ Μ Ε Ν Α Ε Ι Δ Η	ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΕΙΔΗ	ΑΞΙΑ ΕΚΑΣΤΟΥ ΕΙΔΟΥΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΑ	ΠΑ Ρ Α Τ Η Ρ Η Σ Ε Ι Σ
ΦΥΤΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΚΑΛΙΕΡΓΕΙΑΣ					
1500	Σιδη. ἄροτρα	10500	500	3250000	1 ἄροτρο ἐπὶ 1 οἰκον. γεωργ.
55	» ἄβρανοι	2345	300	703500	1 ἄβρανος » 5 »
3	Σιτοκαθαριστήρια	537	7500	4027500	2 σιτοκ. » 1 χωρίου »
—	Ἐκκοκιστικά ἄραβρα.	100	2500	250'000	100 ἐπὶ 240 χωρίων
—	Λυχνιστικά χειροκίν.	50	3250	162500	50 » »
—	Ἰπποκαλιστήρια	240	1400	336000	1 ἰπποκαλ ἐπὶ ἑνὸς χωρίου
26000	Λιπάσματα	1590000 (σάκκοι)	100	159000000	25 χιλ.)μα κατὰ στρέμμα
500	Β. ΣΤΑΦΙΔΑΜΠΕΛΟΙ	10000	500	26629500	
—	Σταφιδόπανα	987654	50	50000'0	Δι' ἀποξήρανσιν 40 ἑκατομ. λίτρ.
—	Τριβέρες	241500	150	49382700	» » »
46000	Χημ. Λιπάσματα	215000 (σάκκοι)	50	462250000	50 χιλμ. κατὰ στρέμμα πρὸς λίπαν.
—	Ἀρσενικ. μολυβδος	71875	50	3593750	(συν287500 στρέμ.ἀμπέλ.καίσαταφιδιαιμ.
—	Ὑπολείμματα κηπνοῦ	2156250	1	2156250	100 δροῦμα κατὰ στρέμμα
—				7 1)2 ὄκ. κατὰ στρέμμα	
12000	Γ. ΕΛΛΙΟΔΕΝΔΡΑ	148000 (σάκκοι)	150	106357700	
—	Χημ. Λιπάσματα	34000	150	222000'0	50 χιλ.)μα κατὰ στρέμμα.
—	Θειασβετίου	1371000	2	51000000	50 χιλ.)μα κατὰ στρέμμα
—				2742000	(2 ραντίσματα εἰς 600 χιλ. δένδρα καί
—				7842000	(ἀντ' 7 δένδρα 8 ὀκάδ. θειασβετίου
10000	Ε. ΔΙΑΦΟΡΑ ΟΠΡΟΦΟΡΑ	15000	150	2250000	50 χιλ.)μα κατὰ στρέμμα
—	Χημικ. Λιπάσματα	330000	2	660000	1 ράντισμα εἰς τὸ 1/2των ὑπαρχ. ἔσπερ.
—	Ἄρσεν. μολυβδος	5000	50	250000	2 ραντίσμ. εἰς τὸ 1)2 τῶν ὑπαρχόντων
—	ΣΤ. ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑ			31600000	(ὁπωροφόρων
3000	Εὐρωπαϊκά κηφέλαι	27000	300	8100000	

Ἦτοι τὸ σύνολον τῶν ἀπαιτουμένων κεφαλαίων ἀνέρχεται εἰς 169,289,2 0.

Ἐκ τοῦ ἄνω πίνακος παρατηροῦμεν ὅτι μὲ τὰ ὑπάρχοντα καλλιεργούμενα εἶδη ἀφαιρουμένων τῶν ὑπὸ ἐκκρίζωσιν 50 χιλ. στρέμ. σταφιδαμπέλων δέοννὰ προμηθεύσωμεν ἐπιπροσθέτως ἐκάστην μὲν οἰκογένειαν καλλιεργοῦσαν φυτὰ μεγάλης καλλιέργειας μὲ ἐργαλεῖα λιπάσματα κλπ. ἀξίας 2,250 δραχμῶν ἐκάστην δὲ οἰκογένειαν, ἀμπελοδενδροκαλλιεργητῶν ἐπιπροσθέτως μὲ ἐργαλεῖα, λιπάσματα, φάρμακα ἀξίας 5 0 δραχμῶν.

Συνολικῶς δὲ ὁ Νομὸς Μεσσηνίας διὰ τὴν βελτιώσιν τῶν ὑπάρχοντων καλλιεργητικῶν συστημάτων ἀνευ μετατροπῆς τούτων, ἔχει ἀνάγκην εἰσαγωγῆς ἐργαλείων λιπασμάτων, φαρμάκων, ἀξίας 170,000,000 περίπου δραχμῶν.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Δ'.

Ποσὸν κεφαλαίων ἀπαιτούμενον διὰ τὴν ἐπέκτασιν τῶν οἰκονομικῶς ἀποδοτικῶν καλλιεργειῶν ἐπὶ νέων καὶ παλαιῶν γαιῶν διὰ τῆς ἐκτελέσεως μικρῶν ἐγγειῶν βελτιώσεων.

Τὸ κεφάλαιον τοῦτο δέον νὰ ἀπασχολήσῃ σοβαρῶς τούσμιε λετώνας τὰς πλουτοπαραγωγικὰς δυνάμεις τῆς χώρας μας καθόσον εἰς ἓνα καὶ μόνον Νομὸν, καλλιεργούμενον μάλιστα καλλίτερον ἄλλων τμημάτων, δύνανται νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τὴν σκαπάνην πολλαὶ χιλιάδες στρεμμάτων γῆς, ἀρκεῖ νὰ ἀνωρυχθῆ ἓν φρέαρ νὰ συλλεγῶσιν ἐντὸς μικρῶν δεξαμενῶν ὀλίγα ρέοντα ὕδατα, νὰ διευθετηθῆ εἰς αὐλαξ, νὰ ἐκχερωθῶσιν οἱ μέχρι τοῦδε ἀσήμαντον βοσκήν ἀποδίδοντες βοσκότοποι, κε καλυμμένοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ θάμνων καὶ ἀγρίων δένδρων, νὰ ἐμφυτευθῶσιν αἱ δροσεραὶ χαράδραι μας, νὰ ἐμβολιασθῶσιν ἑκατοντάδες χιλιάδων ἀγρίων δένδρων κλπ. κλπ.

Εἰς τὰς ἄνω καλλιεργησίμους γαίας ἀνερχομένης τοῦλάχιστον εἰς 50 χιλ. στρέμματα δέον νὰ προστεθῶσι καὶ ἐξ ἀντικαταστάσεως ἐνίων καλλιεργειῶν διὰ πλέον προσοδοφόρων τοιούτων προερχόμεναι γαῖαι, εἴτε ὡς ξηρικαὶ καλλιεργούμεναι, εἴτε εἰς ἀρδευσίμους μεταβαλλόμεναι. Οὕτω πρῶτον ἐκ τῶν 225 χιλ. σταφιδαμπέλων, ἀφοῦ ἀφαιρεθῶσι 10⁰ χιλ. στρέμ. ἀποδίδοντα καλὰς ποιότητος καὶ 75 χιλ. ἀποδίδοντα σταφίδα πρὸς οἰνοποίησιν, θὰ παραμείνωσι 5⁰ χιλ. στρέμματα ἅτινα μὲ τὴν ὀσημέραι ἀξαναομένην σταφιδικὴν κρίσιν θὰ ἀποδώσωσι περισσότερα ἔσοδα ἐὰν καλλιεργηθῶσι ὡς ἀρδευόμενα

ἢ μὴ διὰ ἐπικερδεστέρων καλλιιεργειῶν (ἄμπελοι—βρωσίμων σταφυλῶν, ὄπωροκομία—ὄσπριώδη—βιομηχανικὰ—κτηνοτροφικὰ κλπ. φυτά).

Δεύτερον ἐπειδὴ εἰς τὸ ἡμέτερον Μεσσηνιακὸν κλίμα καὶ ἔδαφος ἡ καλλιέργεια τῶν σιτηρῶν δὲν ἀποδίδει πολλάκις οὐδὲ τὸν σπόρον διὰ τοῦτο εἴμεθα ἠναγκασμέ οἱ νὰ ἀφαιρέσωμεν 5^η χιλ. στρέμ. ἅτινα ἐν μέρει ἀρδευόμενα, ἀλλὰ καὶ ὡς ξηρικά παραμένοντα δύνανται νὰ προσφέρουσι μεγαλύτεραν καθαρὰν πρόσοδον, διὰ τῆς καλλιιεργείας ἄλλων ἐπικερδεστέρων φυτῶν.

Ὅθεν αἱ διδόμεναι πρὸς καλλιέργειαν δι' ἐπικερδεστέρων φυτῶν γαῖαι νέαι καὶ παλαιαὶ διὰ τῆς ἐφαρμογῆς μικρῶν ἐγγείων βελτιώσεων εἶναι αἱ ἑξῆς :

1) Βοσκήσινοι γαῖαι στρέμματα	50,000
2) Αἱ ἐκ τῆς ἐκκρίζωσεως μέρους σταφιδαμπέλων	50,000
3) Αἱ ἐκ τῆς μετατροπῆς γαιῶν καλλιιεργουμένων ὑπὸ σιτηρῶν	50,000

Σύνολον στρεμμάτων 150,000

Ἐκ τῶν ἄνω 150 χιλ. στρεμ. θὰ δυνηθῶσι νὰ ἀρδευθῶσι τοῦλάχιστον 5^η χιλ. στρέμματα δι' ἀνωρύξεως φρεάτων, κυρίως ἀρτεσιανῶν, διὰ τῆς διευθετήσεως μικροχειμάρρων, ἀρδευτικῶν αὐλάκων, διὰ μικρῶν ἀποστραγγίσεων κλπ. Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι τὰ ἔξοδα τῶν ἐγγείων τούτων βελτιώσεων θὰ ἐπιβαρύνωσι κατὰ πολὺ ἕκαστον στρέμμα, πλὴν ὅμως ἡ καλλιέργεια ἐν αὐτοῖς παραγωγικωτέρων καὶ ἐπιζητουμένων ἐκ τῆς καταναλώσεως φυτῶν θὰ ἐπισκιάσῃ τὸ καταβαλλόμενον τοκοχρεωλῶσιον. Ἡ κρίσις τῆς σταφίδος καὶ ἡ ἀνάγκη οὐ μόνον τῆς διατηρήσεως (Ἀγροτικὴ Ἀσφάλεια) ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς κτηνοτροφίας, κυρίως δὲ διὰ ζῶων ἔλξεως εἶναι ἀρκετὰ ὅπως πείσωσι πάντα διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀνωτέρω βελτιώσεων.

Α' Καλλιέργεια μὴ ἀρδευομένων γαιῶν.

Ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη θὰ παραμείνωσιν ἄνευ ἀρδύσεως 100 χιλ. στρέμ. προερχόμενα ἐκ σταφιδαμπέλων, σιτηρῶν, βοσκοτόπων κλπ. διὰ τὰ ὅποια γεννᾶται τὸ ἐρώτημα μὲ ποίας ἐπικερδεστεράς καλλιιεργείας θὰ χρησιμοποιηθῶσι συμφώνως μὲ τὴν κλιματολογικοεδαφικὴν κατάστασιν τοῦ Νομοῦ Μεσσηνίας καὶ μὲ τὸν Νόμον τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως.

Αἱ ἀντέχουσαι εἰς ξηρασίαν καὶ ἔχουσαι τὸ κόστος τῆς παραγωγῆς μικρὸν, τὴν τιμὴν δὲ τῆς καταναλώσεως μεγάλην

είναι αἱ κάτωθι καλλιέργειαι. Ἡ επέκτασις τῆς καλλιεργείας τῆς συκῆς κυρίως εἰς τὴν Δυτικὴν ξηρὰν Μεσσηνίαν (Τριφυλίαν), ὁμοίως τῆς ἐλαίας ἐπὶ τῶν δῆμων Δωρίου—Ἄετου—Αὐλώνων—Τριπύλης—Φυ αλείας—Ἀριστομένους—Ἰθώμης καὶ λοιπά, ὁμοίως ἡ διάδοσις τῆς καλλιεργείας τῆς ἀμυγδαλῆς εἰς τὰς πλαγίας τῶν βουνῶν καὶ ὑπὸ τὸ γνωστὸν ἥπιον κλίμα καὶ ξηρικὸν ἔδαφος ἐμφύτευσις μωρέας πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἐγκαταλειφθείσης σηροτροφίας καὶ ἡ εἰσαγωγή τῆς καλλιεργείας τῶν φυσιτικοδένδρων εἶνε οἱ ἀντίποδες ἐκεῖνοι ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ στηριχθῇ ἡ καλλιέργεια τῶν ἐκχερομένων νέων γαιῶν.

Ἐπειδὴ ὁμως μέρος τῶν βαθμιαίως ἐκκριζομένων σταφιδαμπέλων δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ἀρδευθῇ καίτοι ἡ ἔδαφικὴ σύστασις εἶναι ἀρκετὰ πλουσία θὰ ἦτο ἐπάναγκες νὰ τραπῶμεν εἰς ἀνεύρεσιν καλλιεργειῶν συμφώνως μὲ τὰς ἀνάγκας τῆς κατανάλωσως. Κατὰ πρῶτον ἡ διάδοσις τῶν ἀγνώστων ἐν Μεσσηνίᾳ ἐπιραπεξίων σταφυλῶν (σιδηρίτης, φράουλα, ἐπτὰ-κοιλὸν κλπ), ἂν ὄχι πρὸς κατανάλωσιν των ὡς νωπῶν, ἀλλὰ κομμοσροποποιημένων, καθίσταται ἀναγκαία. Ὅμοίως λόγῳ τῆς ἁλλείψεως τῆς κτηνοτροφίας εἰς τὸν εὐφορον Μεσσηνιακὸν κάμπον φρονοῦμεν ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ καλύψωμεν μέγα μέρος τῶν ἔδαφῶν τούτων διὰ κτηνοτροφικῶν φυτῶν. Τέλος ἡ εἰσαγωγή τῆς καλλιεργείας τῆς ροδελαιοπαραγωγῆς τριανταφυλλέας τῶν χειμερινῶν ὄσπριων αὐτῶν θὰ ἀποτελέσῃ σημαντικὸν βῆμα προόδου διὰ τὸν Μεσσηνιακὸν λαόν.

Β' Καλλιέργεια ἀρδευσίμων γαιῶν. Ἡ ἀρδευσιμότης αἱ γαῖαι αὗται προσερχόμεναι ἐκ μέρους σταφιδαμπέλων καὶ σιτηρῶν δύνανται, ὡς ἐλέχθη, νὰ μετατραπῶσι διὰ μικρῶν ἐγγειῶν βελτιώσεων καὶ διὰ τῆς χρησιμοποίησως τοῦ ρέοντος καὶ ὑπογείου λευκοῦ ἀνθρακος εἰς πλουτοπαραγωγικωτέρας. Τοιοῦτοτρόπως θὰ μάσδοθῇ ἡ εὐκαιρία νὰ εἰσαγάγωμεν τὰς νέας καλλιεργείας ἧτοι τῆς ἀραχίδος, μηδικῆς, κτηνοτροφικοῦ ἀραβοσίτου, κτην. τεύτλων, κολοκύνθης, σόργον τοῦ Σουδάν, ὄσπριων (κυρίως τῆς εὐδοκιμοῦσης σόγιας) τοῦ βάμβακος κλπ. Θὰ δοθῇ λοιπὸν ἡ εὐκαιρία νὰ καλλιεργηθῶσιν ἐν ἐκτάσει τὰ τὸσον παλῦτιμα κτηνοτροφικὰ φυτὰ, ἅτινα θὰ ἀποτελέσωσι τὸν θεμέλιον λίθον διὰ τὴν εἰσαγωγὴν καὶ πρὸ ἡμῶν τῆς συστηματικῆς ἐντατικῶς οἰκοσίου κτηνοτροφίας, ἅνευ τῆς ὁποίας εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐννοηθῇ βελτιωμένη γεωργία καὶ οἰκονομικὴ διέξοδος τοῦ ἀγρότου μας. Ἡ εἰσαγωγή τῆς οἰκοσίου κτηνοτροφίας διὰ τὸν Μεσσηνιον ἀγρότην, ὅστις λόγῳ

τῆς στενότητος τῆς γῆς κατέχει ὀλίγα στρέματα καθίσταται ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη ὑπὸ τὴν σημερινὴν μάλιστα σταφιδικὴν οἰνικὴν καὶ ἐλαικὴν κρίσιν. Ὁ συνδυασμὸς τῆς γεωργίας καὶ κτηνοτροφίας θὰ λύσῃ ἐκτὸς τῆς παραγωγῆς κόπρου, τὸ ζήτημα τοῦ κρέατος, τυροῦ καὶ λοιπὰ, διὰ τὰ ὁποῖα δεκάδες ἑκατομμυρίων ἐξήγονται εἰς τοὺς γειτονικοὺς ὄρεινους Νομοὺς τῆς Ἀρκαδίας καὶ Λακωνίας.

Εἰς τὰς ἀρδευομένας ταύτας γαίας σημαντικὴν θέσιν δεόν νὰ καταλάβῃ ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων, ἅτινα μετὰ τῶν ὀσπρίων θεωροῦνται δικαίως ὁ ἄριστος καὶ τὸ κρέας τοῦ πωχοῦ λαοῦ. Ὁμοίως σπουδαίαν θέσιν νὰ καταλάβωσιν καὶ οἱ συστηματικοὶ ὀπωρῶνες μετὰ φυτωρίων δειδρυλλίων.

Τέλος ἡ εἰσαγωγή καὶ ἡ ἐπέκτασις τῆς καλλιεργείας τῆς ὀρύζης ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα προβλήματα ἅτινα ἀπασχολήσαν ἄλλοτε σοβαρῶς καὶ θὰ ἀπασχολήσωσι σήμερον τὰς Γεωργικὰς Ὑπηρεσίας τοῦ Νομοῦ Μεσσηνίας. Τὰ σήμερον καλλιεργούμενα μετὰ βίας δι' ὀρύζης 1,800 στρέματα δύναται νὰ ἐπαυξηθῶσι κατὰ 5,000 τοῦλάχιστον στρέματα διὰ μικρῶν ἐγγείων βελτιώσεων ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Παμῖσου.

ΠΙΝΑΞ Χ

Ἐμφαίνων τὴν καλλιεργουμένην ἑκτασιν διὰ νέων προσδοφῶρων φυτῶν ὑπολογιζομένων καὶ 50000 στρεμμάτων νέων καλλιεργησίμων γαιῶν.

ΕΙΔΟΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΕΚΤΑΣΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓ. ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ	ΝΕΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΣΙΜΟΕ ΕΚΤΑΣΙΣ	ΜΕΤΑΤΡΕΠΟΜΕΝΑΙ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΙ	ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΜΕΝΑ ΕΙΔΗ ΕΙΣ ΜΕΤΑΤΡΕΠΟΜΕΝΗΝ ΕΚΤΑΣΙΝ		ΜΟΡΦΗΝΕΩΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤ.
				ΞΗΡΙΚΑΙ	ΠΟΤΙΣΤΙΚΑ	
1. Σιτηρὰ	33580	10000	50000	5000	5000	305800 (ὄρυζα)
2. Ὄσπρια	11000	—	—	5000	10000	26000
3. Λαχανικὰ	1860	—	—	10000	10000	38600
4. Βιομηχαν. φυτὰ	410	—	—	—	10000	10410
5. Κτηνοτρ. φυτὰ	2600	20000	—	10000	10000	42600
6. Ἄμπελοι οἰνοφόροι	110000	—	—	—	—	110000
7. » ἐπιτρ. σταφ.	500	—	—	10000	—	10500
8. Σταφιδάμπελοι	225000	—	50000	—	—	175000
9. Ἐλαιόδενδρα καὶ λοιπὰ ὀπωροφόρα	227500	20000	—	10000	50000	262500
Σύνολον	930410	50000	100000	5000	50000	980410

Γεννάται νῦν τὸ ἐρώτημα ἐὰν ἡ καλλιέργεια 50 χιλ. στρεμ. νέων καλλιεργησίμων γαιῶν, ἢ μετατροπὴ 50 χιλ. στρεμ. σταφιδαμπέλων καὶ ἐτέρων 50 χιλ. στρεμ. σιτηρῶν εἰς ἐτέρας προσοδοφόρους καλλιεργείας ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ὑπαρχούσας σήμερον ἐργατικὰς χεῖρας. Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο εὐκόλως θὰ δοθῇ ἡ ἀπάντησις ἐκ τῆς ἐξετάσεως τῆς θέσεως εἰς ἣν εὐρίσκονται αἱ νέαι καὶ αἱ μετατρεπόμεναι καλλιεργεῖται. Τοιοῦτοτρόπως διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν νέων ἐδαφῶν κηρικομένων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς ὄρεινὰς περιφερείας θὰ ἀπασχοληθῇ ὁ ὄρεινὸς γεωργικοκτηνοτροφικὸς πληθυσμὸς, ὅστις σήμερον ἀσχολεῖται ἐπ' ὀλίγον εἰς τὰ σιτηρὰ καὶ κτηνοτροφίαν, καὶ τὴν ὑπόλοιπον περίοδον κατέρχεται εἰς τοὺς κάμπους πρὸς σκαφὴν τῶν ἀμπέλων τριγητῶν, κλπ. Ἄλλωστε τὸ προτεινόμενον καλλιεργητικὸν σύστημα διὰ δενδρόδου καλλιεργείας καὶ κτηνοτροφίας δὲν ἔχει ἀνάγκη ἐκ πολλῶν ἐργατικῶν χειρῶν.

Διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν μετατρεπομένων σταφιδαμπέλων θὰ ἀπασχοληθῇ τὸ αὐτὸ ἐργατικὸν προσωπικόν, ἂν ὄχι καὶ ὀλιγώτερον, καθόσον λόγῳ τῆς ποικίλης καλλιεργείας θὰ κατα νέμονται καλλίτερον αἱ ἐργασίαι καθ' ὅλον τὸ ἔτος. Ἄλλωστε ἡ καλλιέργεια τῶν προτεινομένων ἐπιτραπεζίων σταφυλῶν, εἰς πλούσια ἐννοεῖται ἐδάφη, θὰ ἀπαιτήσῃ διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ συστήματος τῶν ἀναδενδράδων ὀλιγωτέρας χεῖρας, λόγῳ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς μηχανικῆς καλλιεργείας τοῦ ἐδάφους.

Τέλος ἡ ἐντατικωτέρα καλλιέργεια τῶν ἀρδευσίμων γαιῶν διὰ νέων μάλιστα φυτῶν, θὰ παρουσιάσῃ ἐπανάστασιν εἰς τὸν γεωργικὸν πληθυσμὸν, οὐ μόνον δι' ἔλλειψιν ἐργατικῶν χειρῶν, ἀλλὰ καὶ δι' ἔλλειψιν τῶν ἀπαιτούμενων τεχνικῶν γνώσεων. Καθόσον ἡ καλλιέργεια τῆς ἀραχίδος βάμβακος, μηδικῆς, σόργου, φυτωρίων δένδρων κλπ. ἀπαιτεῖ οὐ μόνον ἐξησηκήμενους καλλιεργητὰς, ἀλλὰ καὶ μετάπλασιν τῶν σημερινῶν ἐδαφῶν, διὰ βθέων ἀρόσεων καὶ χλωρᾶς λιπάνσεως. Ὡς ἐκ τούτου ἡ εἰσαγωγή τῶν ἄνω καλλιεργειῶν θὰ γίνῃ βαθμιαίως ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἄλλωστε καὶ τῶν ἀπαιτούμενων οἰκονομικῶν μέσων. Ἡ ἔλλειψις δὲ τῶν ἐργατῶν τὸ ἀληθές εἶναι ὅτι καλύπτεται εὐκόλως ἐν Μεσσηνίᾳ διὰ τῆς καθόδου εἰς αὐτὴν τῶν γύρωθεν κατοίκων τῆς ὄρεινῆς Λακωνίας καὶ Ἀρκαδίας.

Τὰ ἀπαιτούμενα δὲ κεφάλαια καθ' ἄπλοῦν ὑπολογισμὸν βαρύνουσι ἕκαστον στρέμμα ὡς ἑξῆς.

1) Πρῶτον δι' ἐκχέρσωσιν, ἐμβολιασμὸν ἀγρίων δένδρων

είσαγωγήν νέων ἐρ' αλείων, καλλιερνητικῶν ἐξόδων κλπ. τῶν
καλλιερνησίμων γαιῶν 50 χιλ. στρεμ. X 2,000 100,000,000

2) Δι' ἐγκατάστασιν δενδροκομείου, κλιματαριῶν, διὰ καλλιερνητικὰ ἔξοδα ἐπὶ μὴ ἀρδευσίμων γαιῶν στρεμμά-
των 50,000 X 500 δραχ. 25,000,000

3) Διὰ διοχέτευσιν μικροπηγῶν, μι-
κροποτάμων, δι' ἀνώρυξιν φρεάτων ἐπὶ
ἀρδευομένων στρεμ. 50,000 X 3,000 150,000,000

Σύνολον 275,000,000

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Ἀπαιτούμενα κεφάλαια διὰ τὴν ἐκτέλεσιν μεγάλων ἐγγείων βελτιώσεων.

Ἡ Μεσσηνία θὰ ὀνομασθῇ ἐπαξίως ὁ κῆπος τῆς Ἑλλάδος ἐὰν ἐπιτύχη τὴν ἐκτέλεσιν μεγάλων ἔργων ἀντιπλημμυρικῶν, ἀποστραγγιστικῶν καὶ αὐτοχρόνως ἀρδευτικῶν. Οὕτω εἰς ἄνω, καὶ κάτω Μεσσηνίαν ὑφίστανται τὴν ἐπίδρασιν τῶν πλημμυρῶν καὶ καλύπτονται ἢ ἐπιπεράζονται ἐκ τῶν ἐλῶν 60.000 στρέμματα. Εὐτυχῶς ὅτι κατενοήθη ἡ μεγάλη σημασία τῶν ἔργων τούτων καὶ ἰδρύθη τὸ Ὑδραυλικὸν Ταμεῖον Παμίσου, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ συνάπτη δάνεια ἐξοφλούμενα τοκοχρεωλυτικῶς διὰ τῶν ἐπιβαλλομένων φόρων ἐπὶ τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς. Ἐπὶ τῇ βάσει ἡ τῆς μελέτης τοῦ Ὑδραυλικοῦ κ. Γενιδουνιά ἀπαιτοῦνται 120 ἑκατ. διὰ ἀντιπλημμυρικὰ ἀποστραγγιστικὰ καὶ ἀρδευτικὰ ἔργα. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ Ταμείῳ δὲν ὑπάρχουσι περισσότερα τῶν 20 ἑκατ. εἶναι καθήκον τοῦ Κράτους νὰ συνδράμη τὸν κοινωφελέστατον τοῦτον ὀργανισμόν εἰς τὴν σύναψιν μεγάλου δανείου ἢ ἀναλάβῃ τοῦτο τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων.

Ἐκτὸς τῶν ἐλῶν τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα εἰς Πυλίαν ἐπὶ ἐκτάσεως 25' 00 στρεμμάτων, ἡ ἀποξήρανσις τῶν ὁποίων θὰ ἀπαιτήσῃ 30 ἑκατ. δραχμὰς κατὰ τοὺς μετριοτέρους ὑπολογισμοὺς. Ὁμοίως εἶναι γνωστὰ τὰ ἔλη τοῦ Μπουζίου καὶ αἱ λίμναι Καϊάφα· Ἀγουλνίτσης ἀτινακαταλαμβάνουσιν 50.000 στρέμματα περίπου. Διὰ τὴν ἀποξήρανσιν τούτων οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Ὀλυμπίας ἐπανειλημένως ἐζήτησαν ὅπως συμπεριληφθῶσι κατὰ ἀνώτερον ἔργα εἰς τὴν σύμβασιν Μπούντ, καὶ τὰ ὁποῖα θὰ στοιχίσωσι περίπου 150 ἑκατ. δραχμὰς. Τὰ ὕδατα τῶν ἄνω ἐλῶν κατὰ τὸν χειμῶνα ὑπερχειρίζουσι καὶ

ἐπιφέρουσιν οὐκ ὀλίγας καταστροφὰς εἰς τὰς γύρωθεν καλλιεργείας. Τὴν ἀνοιξὴν λόγῳ τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν ὑδάτων σπειρόνται ἀρκεταί γαίαι ὀψίμως διὰ ἀραβοσίτου κυρίως, πλὴν ὅμως ἢ πρῶϊμος φθινοπωρινῇ ὑπερχείλισις τούτων ἐπιφέρει ἀρκετὰς ζημίας εἰς τοὺς καλλιεργητὰς.

Ἡ ἐκτέλεσις τῶν μεγάλων τούτων ἔργων θὰ ἀπαιτήσῃ 300 ἑκατ. δραχμῶν ἀλλὰ θ' ἀποδώσῃ εἰς τὸν Μεσσηνιὸν ἀγρὸν τὴν 135 χιλ. στρεμμάτων πλουσιωτάτης γῆς διὰ τῆς καλλιεργείας τῆς ὁποίας θὰ θεωρεῖται ἡ Μεσσηνία ὡς «παράδεισος» τῆς Ἑλλάδος.

Σ Υ Μ Π Ε Ρ Α Σ Μ Α

Συνοψίζοντες τὴ στοιχεῖα ἅτινα προκύπτουν ἐκ μιᾶς συντόμου μελέτης περὶ τῆς Ἀγροτικῆς Πίστεως τοῦ Νομοῦ μετὰ τὰ ὑπάρχοντα καθὼς καὶ μετὰ τὰ προτεινόμενα καλλιεργητικὰ σποσθήματα βλέπομεν ὅτι ἡ Μεσσηνία μετὰ ἀνεκμεταλλεύτους ἑπαρχίας ἔχει ἀνάγκη διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μικρῶν τεχνικῶν βελτιώσεων 617 ἑκατ. περίπου, ἢτοι εἰς ἐκάστην οἰκονομίαν ἀναλογεῖ δάνειον ἐκ 12500 περίπου δραχμῶν διὰ βελτίωσιν τῶν καλλιεργητικῶν συστημάτων ὅποτε τότε μόνον θὰ δυνηθῶμεν νὰ κατηγορήσωμεν, καὶ δικαίως, τὸν ἀγρότην ὅτι δὲν ἀκολουθεῖ τὰς συμβουλὰς τῆς ἐπιστήτης, αἵτινες προαπαιτοῦν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ἀνάλογον οἰκονομικὴν εὐρωστίαν. Σημειωτέον δ' ὅτι δὲν συμπεριλαμβάνομεν τὰ κεφάλαια ἅτινα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν προμήθειαν ἰσχυρῶν ἀροτήρων ζώων, ἢ ἔλλειψις τῶν ὁποίων ἀναγκάζει τὸν ἀγρότην πολλάκις νὰ μὴ καλλιεργῇ οὐδὲ τὸ ἥμισυ τοῦ ἐδάφους βαθύτερον καὶ συχνώτερον. Διὰ τῶν ὑπαρχόντων ἐν τῷ Νομῷ 9 χιλ. ἀσθενῶν ἀροτήρων βοῶν καὶ 6 χιλ. ἵππων, ἐκ τῶν ὁποίων ἵππων οἱ πλεῖστοι εὐρίσκονται εἰς τὰς σταφιδοφόρους περιφερείας, εἶναι ἀδύνατος ἡ ἐπιστημονικὴ κατεργασία τοῦ ἐδάφους. Τὸ κακὸν μάλιστα ἐπανεξάνεται διὰ τῆς συνηθείας τῶν γεωργῶν ὅπως μὴ περιορίζωνται εἰς μικροτέραν ἔκτασιν καὶ καλῶς καλλιεργημένην, ἀλλ' ἐπεκτείνεται ἐπὶ περισσότεροστέρον στρεμμάτων καλλιεργουμένων κατὰ τὸ γνωστὸν ἀρχέγονον σύστημα.

Δὲν παραλείπομεν ὅμως νὰ τονίσωμεν τὴν ζημίαν ἣν ὑφίσταται ὁ ἀγρότης, καθὼς ὁμοίως καὶ ἡ ἀγροτικὴ πίστις μιᾶς χώρας, ὅταν χορηγοῦνται μονομερῶς ἐτήσια μόνον καλλιεργητικὰ δάνεια, τὰ ὁποία οἱ ἀγρόται λόγῳ τῆς μικρᾶς προσόδου τῶν καταναλίσκουσι διὰ τὴν θεραπείαν τῶν βιωτικῶν ἀναγ-

κῶν των καὶ δὲν δύνανται ἐπομένως νὰ ἐπιστρέψωσι ταῦτα, ἐνῶ τούναντίον ἡ Ἑλληνικὴ γῆ εἰς μάτην ἀναμένει νὰ ἐννοηθῇ τὰς προόδους τῆς μηχανικῆς ἐπιστήμης ἀπαιτούσης μόνον καὶ μόνον μεσοπρόθεσμα καὶ ἰδίως μακροπρόθεσμα δάνεια.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΧΙ

Ἐμφαίνων τὰ ἀπαιτούμενα κεφάλαια διὰ τὴν ἐκτέλεσιν μικρῶν καὶ μεγάλων τεχνικῶν βελτιώσεων ἐν τῷ Νομῷ Μεσσηνίας.

Εἶδος βελτιώσεως	Ἀπαιτούμενον ποσὸν εἰς δραχμὰς
1) Κεφάλαια χορηγούμενα νῦν ἐπὶ πιστώσει ἐκ διαφόρων Τραπεζῶν καὶ ἰδιωτικῶν οἴκων Πίναξ VII	172,730,000
2) Ἀπαιτούμενα προσθέτως διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν τεχνικῶν ὄρων πρὸς ἐνίσκησιν τῶν διαφόρων καλλιεργειῶν Πίναξ IX	169,289,200
3) Ἀπαιτούμενα διὰ τὴν ἐπέκτασιν τῶν οἰκονομικῶς ἀποδοτικῶν καλλιεργειῶν διὰ τῆς ἐκτελέσεως μικρῶν ἐγγείων βελτιώσεων	275,000,000
4) Ἀπαιτούμενα διὰ τὴν ἐκτέλεσιν μεγάλων ἐγγείων βελτιώσεων	300,000,000
Σύνολον	917,019,200

καὶ τὸν κατὰ τὴν ἀνάγκην ἐπιπέσειν ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ἕνα
 ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα
 ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα
 ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα

ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΟΣ

Ἡ ἐπιπέσειν ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα
 ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα

ἔσοδα	ἔξοδα
1) ἔσοδα ἀπὸ τῆς ἐπιπέσειν ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα	172,730,000
2) ἔσοδα ἀπὸ τῆς ἐπιπέσειν ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα	172,730,000
3) ἔσοδα ἀπὸ τῆς ἐπιπέσειν ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα	172,730,000
4) ἔσοδα ἀπὸ τῆς ἐπιπέσειν ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα	172,730,000
Σύνολον	300,000,000

Ἡ ἐπιπέσειν ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα
 ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα
 ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα
 ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα τὸν ἑαυτοῦ ἕνα ἕνα

ΒΟΥΛΟΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000050955

100251

